

Marcin Wielec, Bartłomiej Oręziak*

Ustanowienie poręczenia majątkowego w postępowaniu karnym na tzw. kryptowalucie Bitcoin

1. UWAGI WPROWADZAJĄCE

Postępowanie karne niejednokrotnie kojarzy się z utrwalonymi i często niezmiennymi pod względem czasu elementami i rozwiązaniami. Na tym obszarze funkcjonuje już dawno utrwalony model instancyjności, występują świadkowie, działają sądy wydające wyroki, są dowody, oskarżyciele, adwokaci, oskarżeni i pokrzywdzeni itd. Niemniej jednak w ostatnich czasach model postępowania karnego uległ stopniowej ewolucji wymuszonej m.in. koniecznością osiągnięcia jak największej skuteczności oraz wysokiej sprawności jego prowadzenia. Dlatego w tym celu na przełomie lat 80. i 90. XX w. w polskim postępowaniu karnym pojawiły się dotąd nieznanne instytucje procesowe takie jak świadek koronny, świadek anonimowy itd., które stały się odpowiedzią na nowe, nieznanne formy przestępczości. Pojawiła się również np. mediacja w sprawach karnych¹, czy też instytucje związane z tzw. dobrowolnym poddaniem się odpowiedzialności karnej w ramach prowadzonego postępowania karnego, co miało się też przyczynić do zwiększenia efektywności i pomóc w szybszym postępowaniu karnym. W większości te nowe rozwiązania bazowały jednak na konstrukcjach *stricte* prawnych wykreowanych na bazie odpowiednich działań legislacyjnych. Tymczasem na świecie pojawiały się równoległe nowe możliwości powodowane dynamicznym postępem technologicznym w postaci awangardowych rozwiązań mogących w mniejszym lub większym stopniu oddziaływać na prowadzenie postępowania karnego. Między innymi w postępowaniu karnym doceniono, w zależności od rodzaju sprawy, tzw. dowody elektroniczne²,

* Dr Marcin Wielec jest adiunktem w Katedrze Postępowania Karnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz adwokatem; Polska, e-mail: marcin.wielec@iws.gov.pl; mgr Bartłomiej Oręziak jest doktorantem w Katedrze Ochrony Praw Człowieka i Prawa Międzynarodowego Humanitarne Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; Polska, e-mail: boreziak@gmail.com

¹ G. Skrobotowicz, *Mediacja w zmienionym modelu postępowania karnego. Zagadnienia wybrane*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2016/1, s. 51–70; K. Juszka, *Wpływ mediacji na efektywność instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego*, „Zeszyty Prawnicze” 2015/1, s. 127–136; J. Karaźniewicz, *Mediacja jako przejaw konsensualizmu w postępowaniu karnym*, „Studia Prawnoustrojowe” 2009/10, s. 85–96.

² J. Wójcikowicz, *Temida nad mikroskopem. Judykatura wobec dowodu naukowego 1993–2008*, Toruń 2009; J. Wójcikowicz, *Dowód naukowy w procesie sądowym*, Kraków 2000, s. 10, 20–26; T. Tomaszewski, *Problemy dopuszczalności dowodów naukowych w procesie amerykańskim – ciąg dalszy*, „Przegląd Sądowy”

a więc dowody zupełnie inne rodzajowo i metodologicznie od tradycyjnych dowodów znanych dotychczas w postępowaniu karnym. Są to dowody wygenerowane przez okoliczności związane z nowoczesnymi technologiami informatycznymi, których zastosowanie jeszcze kilka lat temu było w postępowaniu karnym bardzo znikome.

Dlatego warto się aktualnie zastanowić, czy jest teraz jeszcze miejsce, konieczność bądź generalnie prawna możliwość wykorzystania właśnie tych nowoczesnych technologii o proveniencji czysto informatycznej w mocno tradycjonalistycznym przeciw postępowaniu karnym. Dosadnym tego przykładem jest właśnie typowo proceduralno-karna instytucja poręczenia majątkowego, którego przedmiotem – na kanwie niniejszych rozważań – nie będą typowe środki majątkowe, tylko powstała waluta wirtualna (tzw. kryptowaluta) Bitcoin. W tej proponowanej konfiguracji – z jednej strony – znajduje się w pełni rozpoznana na wskroś procesowo karna instytucja w postaci poręczenia majątkowego, z pełnym jej obudowaniem prawnym znanym z Kodeksu postępowania karnego³, zaś z drugiej strony, znajduje się mało odkryty obszar powiązań cyfrowych czy rozwiązań wirtualnych z przynależnym do niego również niezbadanym jeszcze elementem majątkowym. Czy może jest tak, że właśnie technologie wyprzedziły obecne realia postępowania karnego i jako takie mogą stać się sprytnym narzędziem działań przestępczych. Z drugiej strony państwo musi podążać w myśl paremi *lex prospicit non respicit* za nowoczesnymi trendami i wykorzystywać je do walki z przestępczością, przewidując takie rozwiązania, które będą zawsze o krok do przodu aniżeli plany działań przestępczych. Dlatego interesujące jest sprawdzenie, czy na podstawie aktualnego stanu prawnego przedmiotem poręczenia majątkowego w postępowaniu karnym może być waluta wirtualna Bitcoin czy też przedmiotem postępowania karnego może być tylko i wyłącznie tradycyjnie rozumiany pieniądz bądź też inne dobra.

Analiza możliwości zastosowania waluty wirtualnej Bitcoin do poręczenia majątkowego wymaga zatem rozważenia trzech kluczowych kwestii, tj. **pierwszej** – przedstawienia obecnej podstawy normatywnej funkcjonowania instytucji poręczenia majątkowego w postępowaniu karnym, bo tam trzeba szukać ewentualnego uzasadnienia tezy o możliwości zastosowania przy poręczeniu majątkowym kryptowaluty, **drugiej** – rozpatrzenia, czy kryptowaluta Bitcoin może być współcześnie uważana już za pieniądz bądź też uważana już teraz za pełnoprawnego reprezentanta bliżej nieokreślonej wartości majątkowej, i **trzeciej** – trzeba rozważyć, czy poręczenie majątkowe na tej kryptowalucie potencjalnie mogłoby być możliwe w aktualnym stanie prawnym czy też istnieje potrzeba dokonania pewnych modyfikacji legislacyjnych w obszarze tytułowego zagadnienia (wszystkie wyróżn. – autorzy).

1995/6, s. 88; D. Miścicka-Śliwka, *Dowód z badań DNA a inne dowody w procesach o ustalenie ojcostwa*, Warszawa 2000, s. 11–12; J. Dziadul, *Dowód z DNA. Polska kryminalistyka łapie genetyczne tropy*, „Polityka” 2001/8, s. 24–26; W. Branicki, T. Kupiec, P. Wolańska-Nowak, *Badanie DNA dla celów sądowych*, Warszawa 2008, s. 25; D. Czapliska, I. Sołtyszewski, *Zabezpieczanie śladów biologicznych na potrzeby badań genetycznych i bazy DNA* [w:] *Procesowo-kryminalistyczne czynności dowodowe*, red. M. Lisiecki, M. Zajder, Szczytno 2003, s. 22; M. Goc, J. Moszczyński, G. Piotrowski, *Zastosowanie osiągnięć współczesnej nauki i techniki w policyjnych badaniach kryminalistycznych*, „Problemy Kryminalistyki” 1999/225, s. 7.

³ Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1904 ze zm.) – dalej k.p.k.

2. ISTOTA I MECHANIZM ZASTOSOWANIA PORĘCZENIA MAJĄTKOWEGO W POSTĘPOWANIU KARNYM

Wskazanie podstaw prawnych funkcjonowania instytucji poręczenia majątkowego w postępowaniu karnym nie sprawia obecnie jakiejkolwiek trudności. Tworzą ją często analizowane zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie sądowym przepisy Kodeksu postępowania karnego. W tym specyficznym reżimie instytucja poręczenia majątkowego zalicza się do grupy środków zapobiegawczych, których głównym celem jest ograniczenie negatywnego wpływu na postępowanie karne przez podejrzanego czy oskarżonego⁴. Stąd ogólna zasada stosowania środków zapobiegawczych wskazana w przepisie art. 249 k.p.k., zgodnie z którym środki zapobiegawcze można stosować w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, a wyjątkowo także w celu zapobieżenia popełnieniu przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa, a ponadto można je stosować tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo.

Natomiast obok tych ogólnych przesłanek stosowania *in gremio* środków zapobiegawczych, indywidualne podstawy stosowania poręczenia majątkowego wynikają z przepisu art. 266 § 1 k.p.k., zgodnie z którym przedmiotem poręczenia majątkowego mogą być pieniądze, papiery wartościowe, zastaw lub hipoteka⁵. Przepis art. 266 § 1 k.p.k. konkretyzuje zatem jakie elementy mogą być przedmiotem poręczenia majątkowego. Niezależnie jednak od rodzaju tego przedmiotu, poręczenie majątkowe jest uznawane za samodzielny środek zapobiegawczy stosowany w postępowaniu przygotowawczym przez prokuratora lub w postępowaniu sądowym przez sąd⁶. Na ostateczną postać poręczenia majątkowego mają wpływ takie czynniki jak m.in. jego wysokość i rodzaj, sytuacja materialna oskarżonego bądź też osoby trzeciej składającej poręczenie majątkowe itd. Pod względem proceduralnym uruchomienie poręczenia majątkowego następuje w formie postanowienia.

Widać zatem, że konstrukcja poręczenia majątkowego w przepisach Kodeksu postępowania karnego jest raczej czytelna. Na jej podstawie przyjmuje się, że poręczenie majątkowe stanowi zabezpieczenie prawidłowości toku rozpoczętego postępowania i jako takie dla swojej skuteczności musi mieć przewidziane określone sankcje na wypadek dalszych destrukcyjnych działań podejrzanego lub oskarżonego. Dlatego na podstawie przepisu art. 268 § 1 k.p.k., stanowiące przedmiot poręczenia wartości majątkowe lub zobowiązania ulegają przepadkowi albo ściągnięciu w razie ucieczki lub ukrycia się oskarżonego. Natomiast w przypadku utrudniania w inny sposób postępowania karnego można orzec przepadek lub ściągnięcie tych wartości. Zgodnie zaś z przepisem art. 269 k.p.k. ulegające przepadkowi przedmioty poręczenia lub ściągnięte sumy poręczenia majątkowego przekazuje się lub przelewa na rzecz Skarbu Państwa, przy czym pokrzywdzony ma wówczas pierwszeństwo

⁴ T. Dudek, *Czy poręczenie majątkowe jest w stanie zabezpieczyć prawidłowy tok postępowania?*, „Prokuratura i Prawo” 2012/9, s. 149–173; P. Kalik, *Poręczenie majątkowe w polskim procesie karnym*, Warszawa 2016, s. 52–217.

⁵ K. Eichstaedt, *Przedmiot poręczenia majątkowego*, „Przegląd Sądowy” 2008/2, s. 69.

⁶ B. Bienkowska, P. Kruszyński, C. Kulesza, P. Piszczek, *Wykład prawa karnego procesowego*, Białystok 2013, s. 301.

zaspokojenia na nich swoich roszczeń wynikających z przestępstwa, jeżeli w inny sposób nie można uzyskać naprawienia szkody⁷. Z chwilą zaś ustania poręczenia majątkowego przedmiot poręczenia zwraca się, a sumę poręczenia zwalnia się, pod tym jednak warunkiem, że w razie prawomocnego skazania oskarżonego na karę pozbawienia wolności następuje to z chwilą rozpoczęcia odbywania przez niego kary.

Widać więc, że poręczenie majątkowe w każdej z przedstawionych konfiguracji zakłada zarządzanie pewną konkretną wartością majątkową, którą na podstawie przepisu art. 266 § 1 k.p.k. może być pieniądź, papiery wartościowe, zastaw lub hipoteka. Biorąc pod uwagę powyższe warunki kodeksowe, przyjmuje się, że uruchomienie poręczenia majątkowego w postępowaniu karnym nie powoduje jednak automatycznej zmiany w prawie własności składników objętych tym poręczeniem, natomiast powoduje ograniczenie władania tymi składnikami przez ich właściciela⁸. Dlatego m.in. w razie niezgłoszenia się na wezwanie do odbycia kary, na podstawie art. 268 § 1 k.p.k., stanowiące przedmiot poręczenia wartości majątkowe lub zobowiązania ulegają przypadkowi albo ściągnięciu w razie ucieczki lub ukrywania się oskarżonego.

Przedstawiając model poręczenia majątkowego warto uzupełniająco wskazać, że jest ono również związane z innym środkiem zapobiegawczym w postaci tymczasowego aresztowania, bowiem na zasadzie przepisu art. 257 § 1 k.p.k. stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie z chwilą złożenia, nie później niż w wyznaczonym terminie, określonego poręczenia majątkowego. Inną instytucją, z którą koreluje poręczenie majątkowe jest list żelazny, ponieważ na podstawie przepisu art. 283 k.p.k. wydanie listu żelaznego można uzależnić właśnie od złożenia poręczenia majątkowego. W razie odwołania listu żelaznego wartości majątkowe udzielone z tytułu poręczenia ulegają przypadkowi lub ściągnięciu⁹.

Przedstawiając powyższą kodeksową charakterystykę poręczenia majątkowego widać, że siła oddziaływania tej instytucji polega na tym, iż pewne substraty majątkowe, cenne obiektywnie oraz subiektywnie, są przekazywane przez ich właściciela podmiotowi państwowemu zaangażowanemu w postępowanie karne w jednym ściśle określonym celu. Celem tym jest zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego, albowiem negatywne czy destrukcyjne działania godzące we właściwy jego tok mogą doprowadzić do utraty tych majątkowych substratów. W tym sensie trzeba się zgodzić z poglądem orzeczniczym, że: „przyjęcie poręczenia majątkowego powoduje zawiązanie swego rodzaju umowy między organem procesowym a poręczycielem, w wyniku której oskarżony pozostaje na wolności w zamian za gwarancję stosownego zachowania. Poręczyciel ponosi ryzyko utraty kwoty poręczenia, gdy osoba, za którą poręczył, nie stawia się na wezwanie bądź inaczej bezprawnie utrudni postępowanie do czasu rozpoczęcia wykonywania kary”¹⁰.

⁷ K. Boratyńska [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2016, s. 659–661.

⁸ D. Drajewicz, *Przedmiot poręczenia majątkowego*, „Prokuratura i Prawo” 2013/7–8, s. 206.

⁹ A. Kołodziejczyk, *List żelazny – kilka uwag w sprawie stosowania tej instytucji*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2011/16, s. 237–251; E. Struczyk, *Wydanie listu żelaznego jako rezultat pertraktacji procesowych*, „Zeszyty Prawnicze” 2007/2, s. 231–262.

¹⁰ Postanowienie Sądu Apelacyjnego (dalej SA) w Krakowie z 22.11.2016 r., II AKz 385/16, KZS 2016/12, poz. 54.

3. TRANSFORMACJA PIENIĄDZA JAKO ELEMENTU MAJĄTKOWEGO

Nie ma wątpliwości, że jakakolwiek waluta wirtualna jest efektem przemian technologicznych w szeroko rozumianych transakcjach płatniczych. Wykreowana została jako alternatywa dla pieniądza, który obecnie coraz częściej przyjmuje postać skomplikowanych struktur algorytmicznych odchodząc coraz dalej od tradycyjnie rozumianego pieniądza jako środka płatniczego mającego pokrycie w jakimś dobru wysokiej i uniwersalnej wartości (np. w złocie). Dlatego określając model pieniądza w kontekście właściwości i postaci Bitcoina, trzeba zwrócić uwagę, że obecna postać pieniądza też kształtowała się poprzez uwzględnienie czynników technologicznych. Przyglądając się bliżej ewolucji pieniądza na przestrzeni dziejów, można zauważyć, że początkowo ludzie w celu nabywania rozmaitych dóbr posługiwali się formą pieniądza towarowego. Służył on jako instrument wymiany jednych wartościowych rzeczy¹¹ na inne. Wydaje się, że forma ta miała charakter zdecentralizowany, a więc obrót towarowy zasadniczo odbywał się bez ingerencji i nadzoru podmiotu zewnętrznego¹². Pomimo pewnych zalet prezentowanego rozwiązania, ze względu na trudności w zdobywaniu odpowiedniej bazy kapitałowej, która interesowałaby innych uczestników obrotu oraz braku jego pewności i odpowiednio wysokiego poziomu bezpieczeństwa, pieniądz towarowy musiał zostać zastąpiony przez inną bardziej odpowiednią formę. Okazało się, że taką formą będzie pieniądz gotówkowy, początkowo stosowany w postaci metalowych monet, później zaś jako papierowe banknoty. Pieniądz w tej postaci jest tradycyjnie scentralizowany, a więc jego ilość i wartość są uzależnione od działania państwa lub innego podmiotu zewnętrznego, który go emituje. Ma on także charakter zmateralizowany, jest więc rzeczą w rozumieniu art. 45 Kodeksu cywilnego¹³, wyrażany w formie znaków pieniężnych¹⁴, które zawierają w sobie odpowiedni ładunek jednostek pieniężnych¹⁵.

Innym kluczowym pojęciem jest także waluta, która występując w większości współczesnych gospodarek państw jest określana mianem jednostki pieniężnej¹⁶. Innymi słowy, pieniądz gotówkowy to banknoty i monety wyrażające określone wartości¹⁷, za które istnieje możliwość nabywania określonych dóbr i usług lub umarzania zobowiązań.

Obecnie forma pieniądza gotówkowego jest nadal trzonem państwowych i prywatnych finansów, pomimo pojawiania się kolejnych alternatyw. Niemniej jednak alternatywy te, co do zasady¹⁸, stanowią jego lustrzane odbicie, mowa tu o pieniądzu bezgotówkowym oraz elektronicznym. Pierwszy z nich określany

¹¹ Rzeczy rozumianych w sposób szeroki, m.in. kamienie szlachetne, zwierzęta gospodarcze, plody rolne.

¹² Podmiotem takim będzie najczęściej państwo.

¹³ Ustawa z 23.04. 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.) – dalej k.c. Treść art. 45 k.c.: „Rzeczami w rozumieniu niniejszego kodeksu są tylko przedmioty materialne”.

¹⁴ Przybierają one postać banknotów i monet. Charakterystyczne dla nich jest to, że ich wartość, co do zasady, jest niezależna od surowca, z którego zostały wykonane, lecz od ilości zawartych jednostek pieniężnych.

¹⁵ Jednostka pieniężna jest zobiektywizowaną miarą określającą wartość pieniądza, stanowi ona przedmiot jego transferów i cyrkulacji.

¹⁶ A. Mikos-Sitek, P. Zapadka, *Prawo finansów publicznych*, Warszawa 2014, s. 13.

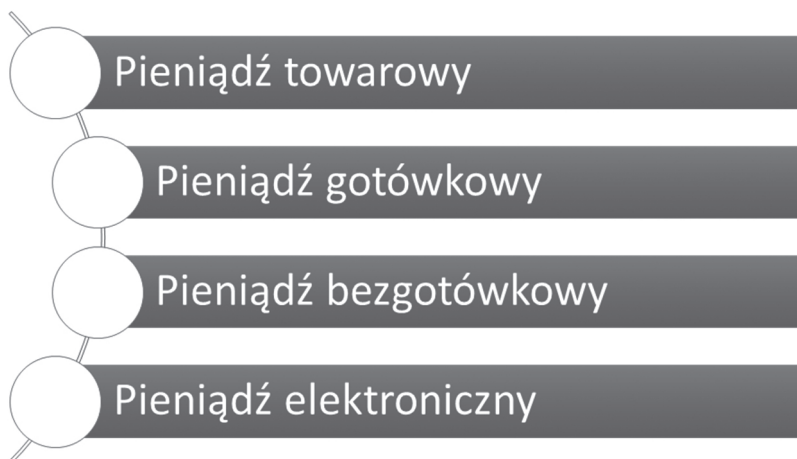
¹⁷ Zgodnie z ich nominalami.

¹⁸ Nie można tego powiedzieć o alternatywie w formie pieniądza wirtualnego, o czym będzie mowa w dalszej części niniejszego artykułu.

jest w literaturze przedmiotu jako „(...) pieniądź przyjmujący formę zapisów księgowych na rachunkach bankowych. Pieniądź bezgotówkowy kreowany jest przez banki komercyjne”¹⁹, zaś sam obrót bezgotówkowy jako „(...) dokonywanie rozliczeń pieniężnych bez jakiegokolwiek zaangażowania gotówki na każdym etapie dokonywania transakcji płatniczej (...)”²⁰. Natomiast pojęcie pieniądza elektronicznego zostało normatywnie zdefiniowane w art. 2 pkt 21a ustawy z 19.08.2011 r. o usługach płatniczych²¹, zgodnie z którym jest to wartość pieniężna przechowywana elektronicznie, w tym magnetycznie, wydawana, z obowiązkiem jej wykupu, w celu dokonywania transakcji płatniczych, akceptowana przez podmioty inne niż wyłącznie wydawca pieniądza elektronicznego. Oczywiście obie przedstawione alternatywy posiadają swoje źródło i sens w pieniądzu gotówkowym, a także nie prowadzą do jego wyparcia, gdyż bez tej podstawowej formy pieniądza straciłyby uzasadnienie swoje funkcjonowania.

Rysunek 1

Ewolucja form pieniądza

Źródło: opracowanie własne.

Kolejnym etapem na drodze ewolucji pieniądza jest pojawienie się jego cyfrowej formy (pieniądź cyfrowy), która stanowi konsekwencję globalizacji procesów przemian technologicznych. Choć przedmiotowy termin nie występuje w żadnym polskim akcie normatywnym²², i w związku z tym pojawiają się określone trudności z właściwym rozumieniem tego pojęcia, to literatura przedmiotu oraz odpowiednie instytucje przedstawią swoje próby definicyjne.

¹⁹ W. Gomuła, *Pieniądź gotówkowy i bezgotówkowy w Polsce* [w:] *Obrót bezgotówkowy w Polsce*, red. H. Zukowska, M. Zukowski, Lublin 2013, s. 36.

²⁰ Raport Narodowego Banku Polskiego – Departament Systemu Płatniczego Grupa Robocza ds. Programu Obrótu Bezgotówkowego przy Koalicji na Rzecz Obrótu Bezgotówkowego i Mikropłatności, *Obrót bezgotówkowy – zalety i korzyści wynikające z jego upowszechnienia*, Warszawa 2008, s. 2, https://www.nbp.pl/systemplatniczy/obrot_bezgotowkowy/obrot_bezgotowkowy_2008.pdf (dostęp: 29.09.2018 r.).

²¹ Ustawa z 19.08.2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2003).

²² Innymi słowy, brak jest definicji pieniądza cyfrowego.

Przykładowo, Michael Miller proponuje, aby przez stwierdzenie to rozumieć środek wymiany w pewnych określonych sytuacjach, podczas gdy w innych okolicznościach traci on ten przymiot ze względu na brak powszechności²³.

Kolejnym z przykładów jest zaproponowana przez Europejski Bank Centralny (dalej EBC) definicja waluty cyfrowej, zgodnie z którą jest ona rodzajem nieuregulowanego pieniądza cyfrowego, który jest emitowany i zazwyczaj kontrolowany przez jego twórcę²⁴ oraz jest używany i akceptowany przez członków konkretnej społeczności wirtualnej²⁵. Autorzy przedstawionej definicji, świadomi jej niedoskonałości z uwagi na zawężenie tej nowatorskiej formy pieniądza do określonej społeczności wirtualnej²⁶, zaznaczyli, że może ona w przyszłości wymagać dostosowania w sytuacji zmiany podstawowych cech definiowanego pojęcia²⁷. Co ciekawe, zdaniem EBC istnieją zazwyczaj dwa sposoby pozyskiwania pieniądza cyfrowego. Pierwszym z nich jest zakupienie go przy użyciu „prawdziwych”²⁸ pieniędzy, przy czym jest to sposób najszybszy i najbardziej pewny, zaś po drugie, uczestnicy obrotu cyfrowego mogą zwiększyć swoje aktywa przez angażowanie się w konkretne działania, np. reagując na promocję, reklamę czy wypełniając ankietę internetową²⁹.

Natomiast zdaniem grupy *The Financial Action Task Force* (dalej FATF)³⁰ pieniądź cyfrowy to cyfrowa reprezentacja środka wymiany bądź jednostki rozliczeniowej, który nie posiada jednak statusu prawnego środka płatniczego. Nie jest on wydawany ani też gwarantowany przez żadną jurysdykcję, zaś powyższe funkcje spełnia wyłącznie za zgodą społeczności użytkowników pieniądza cyfrowego. FATF stwierdza, że pieniądź cyfrowy odróżnia się znacząco od pieniądza fiducyjnego³¹, którym jest moneta i pieniądź papierowy kraju wyznaczony jako prawny środek płatniczy, a więc który krąży i jest zwyczajowo używany, i akceptowany jako środek wymiany w kraju emitującym³².

Z kolei Europejski Urząd Nadzoru Bankowego uważa, że przez pojęcie pieniądza cyfrowego należy rozumieć cyfrową reprezentację wartości, która nie jest emitowana przez bank centralny lub instytucję publiczną ani też nie jest związana z pieniądzem tradycyjnym, lecz jest wykorzystywana przez osoby fizyczne lub prawne jako środek wymiany i może być przekazywana, przechowywana lub sprzedawana w formie elektronicznej³³.

²³ M. Miller, *The Ultimate Guide to bitcoin*, Indianapolis 2014, s. 12.

²⁴ Co do zasady – będzie to programista.

²⁵ Europejski Bank Centralny, *Virtual Currency Schemes*, Frankfurt nad Menem 2012, s. 13, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf> (dostęp: 29.09.2018 r.).

²⁶ Przykładem takiej społeczności wirtualnej są gracze określonej gry online.

²⁷ „*This definition may need to be adapted in future if fundamental characteristics change*” (Europejski Bank Centralny, *Virtual...*).

²⁸ Przede wszystkim za pomocą pieniądza gotówkowego, bezgotówkowego lub elektronicznego.

²⁹ Europejski Bank Centralny, *Virtual...*

³⁰ FATF jest niezależnym, międzyrządowym organem, który opracowuje i promuje polityki mające na celu ochronę globalnego systemu finansowego przed praniem pieniędzy, finansowaniem terroryzmu i finansowaniem proliferacji (rozpowszechniania się) broni masowego rażenia. Zalecenia FATF są uznawane za globalny standard przeciwdziałania praniu pieniędzy (AML) i finansowaniu terroryzmu (CFT) (<http://www.fatf-gafi.org>, dostęp: 30.12.2017 r.).

³¹ „Tradycyjnie przyjęło się, że pojęcie pieniądza fiducyjnego jest równoważne z pieniądzem papierowym (banknot), w przeciwieństwie np. do monet z drogocennych kruszców”, <https://www.nbpportal.pl/slownik/pozycje-slownika/pieniaz-fiduczny> (dostęp: 31.12.2017 r.).

³² The Financial Action Task Force Report, *Virtual Currencies Key Definitions and Potential AML/CFT Risks*, Paryż 2014, s. 4.

³³ European Banking Authority, *EBA Opinion on „virtual currencies”*, Londyn 2014, s. 11.

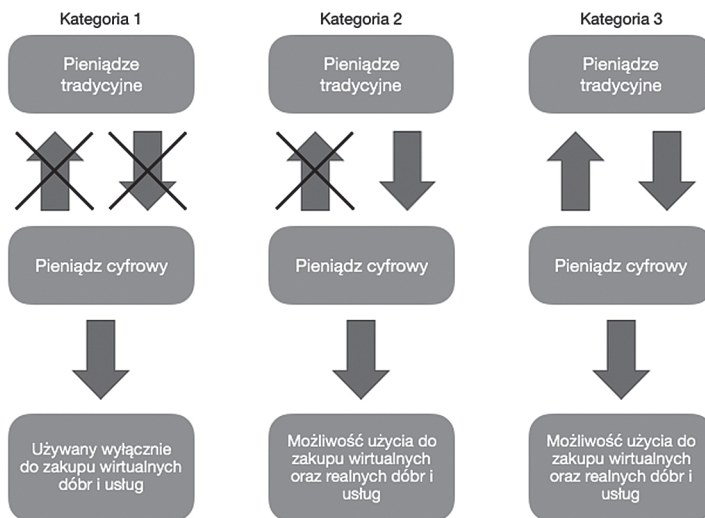
Mając na uwadze wszystkie powyższe definicje oraz sens i istotę pieniądza cyfrowego można stwierdzić, że w sferze idei jest to nowa, zdecentralizowana oraz w pełni zdematerializowana forma pieniądza funkcjonującego w cyberprzestrzeni, który reprezentuje ściśle przypisaną do niego ekonomiczną wartość. W tym ujęciu pieniądz cyfrowy rysuje się jako instrument określania ceny poszczególnych dóbr czy wynagrodzenia za dokonane usługi. Innymi słowy, jest ekwiwalentem wartości ekonomicznej tych dóbr czy usług.

4. KATEGORYZACJA PIENIĄDZA CYFROWEGO ORAZ EKONOMICZNA KWALIFIKACJA BITCOINA

Coraz większe możliwości technologiczne pojawiające się z roku na rok spowodowały i będą powodować dalszy i jeszcze szybszy rozwój formy pieniądza cyfrowego. Za EBC można przedstawić jego podział na trzy kategorie, gdzie za podstawowe kryterium obrano wymienialność na pieniądze w formie tradycyjnej, które są powszechnie akceptowanym środkiem płatniczym, oraz dobra i usługi wirtualne, a także realne³⁴. Podział ten obrazuje też ewolucję pieniądza cyfrowego, gdyż, nawet intuicyjnie, można stwierdzić, że kolejne kategorie następowały po sobie będąc wynikiem przyjęcia i sprawdzenia się poprzedniej kategorii.

Rysunek 2

Kategoryzacja pieniądza cyfrowego

Źródło: Europejski Bank Centralny, *Virtual...*, s. 15.

Zgodnie z przedstawionym schematem kategoryzacji pieniądza cyfrowego, pierwszą i zarazem podstawową jego kategorią jest tzw. zamknięty układ waluty cyfrowej, charakterystyczny dla gier online. Polega on na tym, że użytkownicy

³⁴ Europejski Bank Centralny, *Virtual...*, s. 13–15.

(gracze) określonej gry internetowej (online) zazwyczaj³⁵ opłacają abonament, który umożliwiając im dostęp do gry, pozwala także na zarabianie określonego pieniądza cyfrowego, np. sztabki złota, kryształki, manę itd. Opisywany mechanizm monetarny jest skonstruowany w taki sposób, że stan posiadanych aktywów graczy zależy jest od wydajności i umiejętności ich gry. Zarobione pieniądze cyfrowe można wydać tylko i wyłącznie na dobra i usługi wirtualne, i teoretycznie nigdy nie podlegają one wymianie na pieniądze tradycyjne. Teoretycznie, ponieważ w praktyce funkcjonują zwyczaje polegające na masowej wymianie pieniędzy cyfrowych używanych w tych grach na pieniądze tradycyjne i odwrotnie. Niemniej jednak proces ten odbywa się poza realiami konkretnej gry i jest zasadniczo sprzeczny z jej regułami, tym samym znajdując się w tzw. szarej strefie. Z tego też powodu Europejski Bank Centralny uznał waluty te za niewymienialne, a co za tym idzie, za nieposiadające znaczenia dla realnej gospodarki i funkcjonujące „tylko w grze”³⁶. Przykładem tej kategorii pieniądza cyfrowego jest złoto używane w znanej, fabularnej grze online World of Warcraft (dalej WoW) zaprojektowanej przez Blizzard Entertainment. Na starcie gracze mają różne opcje z różnymi opłatami abonamentowymi za otwarcie konta i rozpoczęcie gry. Złoto WoW jest potrzebne jako środek wymiany w grze, np., aby gracze mogli się odpowiednio wyposażać i osiągnąć wyższe poziomy³⁷. Natomiast kupowanie i sprzedawanie złota WoW w prawdziwym świecie jest surowo zabronione na warunkach ustalonych przez Blizzard Entertainment³⁸.

Drugą, średniozaawansowaną kategorią jest tzw. jednostronnie przepływowy układ waluty cyfrowej. W odróżnieniu od pierwszej kategorii, ten rodzaj pieniądza cyfrowego jest nabywany bezpośrednio za pomocą tradycyjnych pieniędzy po określonym kursie wymiany, lecz nie może być wymieniany z powrotem na pieniądze tradycyjne. Warunki wymiany, w tym sam kurs, są określane przez właściciela danego programu czy gry internetowej. Układ ten znajduje zastosowanie w grach online czy portalach internetowych. Zasadniczo zakupywany pieniądz cyfrowy przeznaczany jest na zwiększanie efektywności i podnoszenie satysfakcji klientów określonej witryny internetowej. Zastosowanie tak określonego systemu monetarnego pozwala na zdobywanie pieniędzy do zakupu wirtualnych towarów i usług, jednakże należy zauważyć, że niektóre witryny internetowe mogą również zezwalać na wykorzystywanie ich walut do zakupu rzeczywistych towarów i usług. Zasygnalizowana tzw. szara strefa przy pierwszej kategorii praktycznie nie istnieje w przypadku omawianej grupy pieniądza cyfrowego. Przykładem tej kategorii może być system wirtualnej waluty ustanowiony przez Nintendo, zwany Nintendo Points, który może zostać wykorzystany w sklepach Nintendo i ich grach³⁹. Konsumenci mogą kupować punkty online za pomocą karty kredytowej lub w sklepach detalicznych. Punkty te nie mogą jednak zostać wymienione na prawdziwe pieniądze⁴⁰.

³⁵ Nie jest to jednak warunek *sine qua non*.

³⁶ Europejski Bank Centralny, *Virtual...*, s. 15.

³⁷ Europejski Bank Centralny, *Virtual...*, s. 15.

³⁸ Zob. http://eu.blizzard.com/pl-pl/company/legal/wow_tou.html (dostęp: 1.01.2018 r.); http://eu.blizzard.com/pl-pl/company/legal/wow_remote_tou.html (dostęp: 1.01.2018 r.); <http://eu.blizzard.com/pl-pl/company/about/world-of-warcraft-annual-pass-tou.html> (dostęp: 1.01.2018 r.).

³⁹ Europejski Bank Centralny, *Virtual...*, s. 15.

⁴⁰ Zob. <https://www.nintendo.com> (dostęp: 1.01.2018 r.).

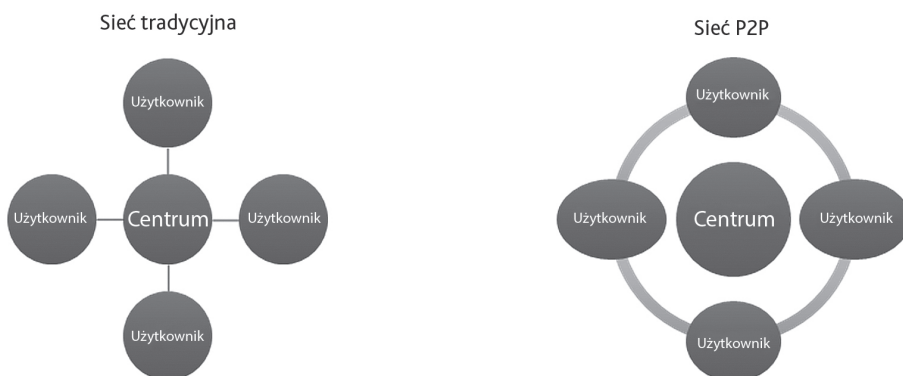
Trzecią i najbardziej zaawansowaną kategorią pieniądza cyfrowego jest tzw. dwustronnie przepływowy układ waluty cyfrowej. W tym przypadku użytkownicy mogą kupować i sprzedawać pieniądze cyfrowe według kursów wymiany w ich narodowej walucie. Układ ten jest podobny do każdej innej waluty wymiennej w odniesieniu do jej współdziałania ze światem rzeczywistym oraz umożliwia zakup zarówno wirtualnych, jak i rzeczywistych dóbr i usług. Przykładem pieniądza cyfrowego najwyższego obecnie stadium zaawansowania jest właśnie Bitcoin, określane mianem innowacyjnej waluty wirtualnej internetu. Bitcoin to transgraniczny, zdematerializowany i zdecentralizowany pieniądz cyfrowy⁴¹. Co istotne, jedynym ograniczeniem uczestnictwa w tym systemie monetarnym jest dostęp do internetu. Zapewnia on błyskawiczne przekazywanie aktywów z jednego miejsca na świecie do drugiego, posiadając przy tym otwarty kod źródłowy. To ostatnie rozwiązanie gwarantuje swobodny akces do niego każdej osobie posiadającej dostęp do internetu oraz realny wpływ na zachodzące zmiany, gdyż wszystkie muszą zostać zatwierdzone demokratyczną większością głosów użytkowników Bitcoina.

Istnieją dwie podstawowe zasady funkcjonowania Bitcoina: 1) odporność na inflację; 2) anonimowość inwestorów. Pierwsza z nich polega na z góry określonej liczbie stworzonych Bitcoinów⁴², co oznacza, że jakiegokolwiek większe procesy inflacyjne nie powinny mieć miejsca. Druga z nich stwierdza, że wszelkie inwestycje dokonywane w ramach protokołów Bitcoina są jawne, ale sami inwestorzy oraz beneficjenci tych inwestycji już nie.

W zawiązku z tym, kluczową cechą systemu Bitcoina jest wspomniana już decentralizacja, czyli nie tylko niezależność od podmiotów zewnętrznych, w tym organów państwowych, lecz także możliwość interakcji z innymi podmiotami, bez pośrednictwa jakichkolwiek instytucji finansowych (tzw. sieć P2P)⁴³. To ostatnie rozwiązanie znacząco obniża koszty inwestycyjne Bitcoina oraz sprawia, że jest on coraz powszechniejszy. Jak już wspomniano, Bitcoin stoi dziś niewątpliwie na samym szczycie ewolucji pieniądza jako jego najbardziej nowatorska i postępową formą.

Rysunek 3

Sieć tradycyjna a sieć P2P

Źródło: <http://bitcoin.pl/o-bitcoinie> (dostęp: 3.01.2018 r.).

⁴¹ A. Sieroń, *Czym jest Bitcoin*, „Wrocław Economic Review” 2013/19(4), s. 31.

⁴² Może ich być maksymalnie 21 milionów.

⁴³ Zob. <http://bitcoin.pl/o-bitcoinie> (dostęp: 3.01.2018 r.).

5. BITCOIN JAKO PIENIĄDZ

Rozważania dotyczące kwalifikacji Bitcoina jako pieniądza należy zacząć od znalezienia kryterium bądź kryteriów, które decydują o tym, że coś jest albo nie jest pieniądzem. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że muszą to być dobra bardzo płynne⁴⁴, oraz, że: „pieniądz, jeśli chodzi o jego najważniejsze własności, stanowi przede wszystkim subtelny środek powiązania teraźniejszości z przyszłością”⁴⁵ albo iż: „pieniądzem jest to wszystko, co powszechnie akceptuje się jako zapłatę za dobra i usługi, a także jako środek spłaty długu”⁴⁶. Niemniej jednak kluczowe nie są tu definicje pieniądza, ale jego zastosowanie w gospodarce, w związku z tym wskazuje się na następujące funkcje, jakie pieniądz powinien spełniać jako⁴⁷:

1. środek wymiany;
2. miernik wartości;
3. środek tezauryzacji⁴⁸.

Nie podlega bowiem dyskusji fakt, że kryptowaluta Bitcoin reprezentuje określoną wartość majątkową, czego najprostszym przykładem jest generalna możliwość wykorzystywania tego instrumentu w różnego rodzaju transakcjach finansowych, które są, jak na razie, w pełni legalne w systemie finansowym z zastosowaniem tej waluty wirtualnej.

Dlatego wydaje się, że Bitcoin spełnia wszystkie powyższe warunki za pomocą specjalnie dostosowanych mechanizmów kryptograficznych. Mowa tu o: „1) cyfrowych podpisach na bazie klucza publicznego, pozwalających na uwierzytelnianie transakcji pomiędzy węzłami w sieci; 2) funkcji skrótu (*hash*) do przeprowadzenia dowodu wykonanej pracy (*proof of work*) w sieci Bitcoina, czyli problemu obliczeniowego, który swoim rozwiązaniem dowodzi, że została wykonana praca do jego rozwiązania”⁴⁹.

Ze względu na fakt, że Bitcoin stanowi cyfrową wymierną reprezentację wartości w świecie rzeczywistym oraz w świetle wszystkich powyższych twierdzeń zasadna wydaje się być teza, iż Bitcoin, jako pieniądz cyfrowy oparty na prawach matematycznych, może być pojmowany w kategoriach pieniądza w sensie ekonomicznym.

6. PODSTAWOWE NIEBEZPIECZEŃSTWA ZWIĄZANE Z KRYPTOWALUTĄ BITCOIN

W literaturze podkreśla się wiele niebezpieczeństw związanych z ewentualnym formalnym uznaniem waluty wirtualnej Bitcoin za jeden z oficjalnych środków płatniczych. Skrótowo można przedstawić następujące obawy doktrynalne: „**po pierwsze**

⁴⁴ D. Duwendag, K. Ketterer, W. Kösters, R. Pohl, D. Simmert, *Teoria pieniądza i polityka pieniężna*, Warszawa 1995, s. 40, cyt. za: A. Piotrowska, *Bitcoin a definicja i funkcje pieniądza*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin–Polonia” 2014/3, s. 278.

⁴⁵ M. Keynes, *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*, Warszawa 1956, s. 376, cyt. za: A. Piotrowska, *Bitcoin...*

⁴⁶ S. Mishkin, *Ekonomika pieniądza, bankowości i rynków finansowych*, Warszawa 2002, s. 85, cyt. za: A. Piotrowska, *Bitcoin...*

⁴⁷ A. Piotrowska, *Bitcoin*, s. 279.

⁴⁸ Oznacza to, że pieniądz jest środkiem alokacji naszych aktywów.

⁴⁹ Zob. <http://bitcoin.pl/o-bitcoinie> (dostęp: 3.01.2018 r.).

– są pewne problemy prawa prywatnego odnoszące się do własności i uregulowania zobowiązań zaciąganych w Bitcoinie, **po drugie** – zauważa się problem związany z wprowadzeniem Bitcoinów do obiegu, a dokładnie chodzi o kwestie związane ze sprawą jego pierwotnego nabycia tj. wytwarzania czy emisji, **po trzecie** – jest w końcu problem opodatkowania transakcji (VAT) i dochodów (PIT, CIT), **po czwarte** – problem systemu finansowego w tym kwestie licencji, kontroli czy obowiązków informacyjnych, **po piąte** – pojawiają się problemy karne odnoszące się do bezpieczeństwa użytkowników, rodzajów przestępstw na nich popełnianych etc., **po szóste** – problem kwalifikacji i wyceny księgowej (...)”⁵⁰.

Podstawą jest tu przedłużający się ciągły stan niepewności co do prawnej oprawy Bitcoina, która może sprzyjać wielu niebezpiecznym patologiom. Między innymi w obszarze finansowym będzie to nieprzewidywalność pozycji kursowej kryptowaluty, czego przykładem jest niedawny nagły wzrost i spadek kursu Bitcoina⁵¹. W płaszczyźnie bezpieczeństwa państwa można również zauważyć niebezpieczeństwo w postaci ewentualnego ataku na system pieniężny danego państwa za pomocą zorganizowanej, lecz korzyściowo pozorowanej akcji zachęcania do zakupu Bitcoina. Następnie w momencie osiągnięcia maksymalnych wyników sprzedaży tej waluty wirtualnej, osoby decyzyjne mogłyby spowodować nagły spadek jej wartości, czego wynikiem mogłaby być utrata zainwestowanych środków pieniężnych przez obywateli atakowanego państwa. Natomiast w obszarze prawnym nie da się wykluczyć sytuacji, w której to właśnie kryptowaluta może się stać głównym środkiem finansowym, za pomocą którego będzie się prało tzw. brudne pieniądze czy utajniało źródła pochodzenia środków finansowych. Zatem, prosta jest droga do tego, żeby Bitcoin stał się zamiennym elementem lokacyjnym wobec tradycyjnych środków finansowych, gdzie tradycyjne pieniądze pochodzące np. ze źródeł przestępczych zostaną szybko zamienione na walutę wirtualną i jako takie staną się elementem legalnego obiegu finansowego. Ma to miejsce nie tylko zresztą przy okazji analizowania przedmiotu poręczenia majątkowego w Bitcoinie, lecz także m.in. przy funkcjonującej od niedawna tzw. konfiskacie rozszerzonej. Wydaje się, że dostrzegalny jest tu doniosły problem polegający na niedocenieniu obecnego trendu popularności rozumianych *en bloc* kryptowalut, które mogą służyć zupełnie innym celom aniżeli tylko celowi ekonomicznemu. Nie jest jasne, co obecnie zrobić w sytuacji, gdy całość lub znaczna część aktywów finansowych grup przestępczych lokowana jest w kryptowalucie przedstawiającej przecież też – podobnie jak pieniądze – wartość majątkową. Bitcoin nadaje się do tego znakomicie z uwagi na jego kilka niezwykłych i specyficznych zalet, mogących mieć znaczenie dla upłynnienia i legalizowania środków finansowych pochodzących z przestępstwa. Podkreśla się przecież, że waluta wirtualna Bitcoin charakteryzuje się właśnie m.in. „brakiem konieczności pośredniczenia instytucji finansowych w transakcjach handlowych, niskimi kosztami utrzymania rachunku internetowego, większym bezpieczeństwem kryptograficznym w porównaniu z szyfrowaniem bankowym, zachowaniem niemal zupełnej anonimowości przez strony transakcji”⁵².

⁵⁰ G. Sobiecki, *Regulowanie kryptowalut w Polsce i na świecie na przykładzie Bitcoina – status prawny i interpretacja ekonomiczna*, „Problemy Zarządzania” 2015/3, s. 148.

⁵¹ Zob. https://businessinsider.com.pl/finanse/kryptowaluty/bitcoin-kurs-mocno-spada-zalamanie-na-kryptowalutach/2_q3sxtb (dostęp: 18.01.2018 r.).

⁵² J. Przyłuska-Szmitt, *Bitcoin – intrzygująca innowacja*, „Bank i Kredyt” 2016/47, s. 138.

7. WNIOSKI KOŃCOWE

Podsumowując prowadzone rozważania, trzeba wskazać, że w obecnej sytuacji prawnej wykorzystanie jakiegokolwiek kryptowaluty, w tym oczywiście Bitcoina jako przedmiotu instytucji poręczenia majątkowego jest raczej niemożliwe. Przede wszystkim waluta wirtualna nie jest zaliczona w poczet instytucji z art. 266 k.p.k., bowiem nie jest obecnie ani pieniądzem, ani papierem wartościowym. Aczkolwiek biorąc pod uwagę powyżej wskazane podstawowe funkcje pieniądza w sensie ekonomicznym, można zaryzykować stwierdzenie, że w pewnym ograniczonym stopniu, przy zachowaniu określonych strukturalnych możliwości, Bitcoin spełnia w sporym stopniu przedstawione elementy pieniądza. Nie ma wątpliwości, że pod względem ekonomicznym za pomocą kryptowaluty Bitcoin możliwa jest realna wymiana dóbr, a nawet usług. Natomiast poprzez kształtowanie się kursu Bitcoina, który przecież ma zasięg globalny, można w odpowiednim momencie i miejscu ocenić wartość Bitcoina itd. Aby jednak przeprowadzić transakcje za pomocą tej waluty wirtualnej należy mieć i tak określony zasób pieniędzy papierowych. Pieniądże te posłużą do nabycia określonej sumy Bitcoinów, co spełnia funkcję pewnego rodzaju alokacji aktywów. Następnie osoby posiadające jednostki w walucie wirtualnej Bitcoin mogą na odwrót wymienić je chociażby na pieniądze i realizować swoje transakcje.

Aktualnie jednak nie można jednak tracić z pola widzenia faktu, że treść przepisu art. 266 § 1 k.p.k. wskazuje w sposób jasny i zamknięty, że przedmiotem poręczenia majątkowego mogą być tylko pieniądze, papiery wartościowe, zastaw lub hipoteka. Niestety w obecnym stanie prawnym nie można uznać Bitcoina za tradycyjnie ujmowany pieniądz i tym samym uzasadnić jego przydatności przy poręczeniu majątkowym w świetle przepisu art. 266 § 1 k.p.k. Z drugiej jednak strony, posiadając jednostki kryptowaluty Bitcoin można planować i realizować wymianę dóbr i usług albo wymienić te jednostki na pieniądz fiducjarny. W tym ostatnim przypadku Bitcoin przypomina posiadanie kruszców szlachetnych jak złoto czy srebro, a nawet kamieni szlachetnych, paliw czy udziałów lub akcji. Żaden z tych elementów nie nadaje się, co do zasady, do bezpośredniej zapłaty za dobra czy usługę, lecz jednak każdy z nich jest znanym środkiem wymiennym. Dlatego dla porządku rzeczy wydaje się jednak, że potrzebna jest korekta nowelizacyjna przepisu art. 266 § 1 k.p.k., która umożliwiałaby uruchomienie poręczenia majątkowego także na walutach wirtualnych, w tym na Bitcoinie. Niedocenienie w obecnych czasach kryptowalut i ich ewentualnych powiązań z obszarem prawa karnego procesowego pozwala wnioskować, że może dojść do masowej lokacji nielegalnych środków finansowych właśnie w miarę bezpiecznej i przede wszystkim anonimowej kryptowalucie Bitcoin. Oczywiście musi być to zsynchronizowane z odpowiednimi uregulowaniami w obszarze szeroko rozumianego prawa finansowego.

Konstruując propozycje nowelizacji art. 266 k.p.k., można wskazać, że mógłby on mieć następujące brzmienie: „art. 266 § 1 k.p.k. – Poręczenie majątkowe w postaci mienia, w szczególności pieniędzy, papierów wartościowych, zastawu lub hipoteki, może złożyć oskarżony albo inna osoba”. Manewr z wprowadzeniem do art. 266 k.p.k., frazy „mienia” otwiera organom ścigania lub sądom możliwość ustanowienia poręczenia majątkowego również w walutach wirtualnych. Dostrzeżalnym atutem powyższej propozycji jest posłużenie się wyrażeniem posiadającym definicję legalną, gdyż zgodnie z art. 44 k.c. mieniem jest własność i inne prawa majątkowe. Implikuje to tezę o identyfikacji mienia wyłącznie z aktywami, która znajduje

swoje odzwierciedlenie w orzecznictwie polskich sądów⁵³. Spostrzeżenie to jednak nie eliminuje zasadności proponowanej nowelizacji, gdyż nikt nie ustanawia poręczenia majątkowego na pasywach. Dodatkowo, przez wprowadzenie do art. 266 k.p.k. zwrotu „w szczególności” nastąpiłaby zmiana charakteru przedstawianego katalogu z zamkniętego na otwarty, co otworzyłoby karno-procesową instytucję poręczenia na nowe rozwiązania mieszczące się jednak w definicji legalnej mienia.

Abstract

Marcin Wielec, Bartłomiej Oręziak, *Standing bail in Bitcoin cryptocurrency in the criminal procedure*

This article concerns the correlation between criminal law and procedure and the technical, technological and civilisation progress in the form of possibility to stand bail in Bitcoin virtual currency (cryptocurrency) in the criminal procedure. The article, firstly, presents introductory remarks to provide information about the analysed subject. Secondly, there is an outline of the essence and mechanism of applying bail in criminal procedure. Thirdly, the process transformation of money as an element of assets is presented. Fourthly, the article presents a categorisation of digital money and an economic qualification of Bitcoin. The above provides a background for argumentation relating to the legal qualification of Bitcoin as money and presentation of the basic threats connected with this cryptocurrency. The article ends with a brief summary containing the authors' view on the subject of these reflections and a proposal of the desired legal amendments, addressed to the Polish legislator.

Keywords: *criminal procedure, criminal proceedings, Bitcoin, cryptocurrency, bail*

Streszczenie

Marcin Wielec, Bartłomiej Oręziak, *Ustanowienie poręczenia majątkowego w postępowaniu karnym na tzw. kryptowalucie Bitcoin*

Niniejszy artykuł dotyczy korelacji prawa i procesu karnego z postępowaniem technicznym, technologicznym i cywilizacyjnym w postaci możliwości ustanowienia poręczenia majątkowego w postępowaniu karnym na walucie wirtualnej (tzw. kryptowalucie) Bitcoin. W ramach artykułu, po pierwsze, przedstawiono uwagi wprowadzające, które przybliżyły płaszczyznę poddawaną analizie. Po drugie, zarysowano istotę i mechanizm zastosowania poręczenia majątkowego w postępowaniu karnym. Po trzecie, przedstawiono proces transformacji pieniądza jako elementu majątkowego. Po czwarte, zaprezentowano kategoryzację pieniądza cyfrowego oraz ekonomiczną kwalifikację Bitcoina. Powyższe dało asumpt do argumentacji związanej z prawną kwalifikacją Bitcoina jako pieniądza oraz przedstawienia podstawowych niebezpieczeństw związanych z przedmiotową kryptowalutą. Artykuł kończy się zwięzłym podsumowaniem zawierającym autorskie stanowisko w przedmiocie rozważań oraz postulatem de lege ferenda dla polskiego ustawodawcy.

Słowa kluczowe: *proces karny, postępowanie karne, Bitcoin, kryptowaluta, poręczenie majątkowe*

⁵³ Wyrok SA w Łodzi z 28.03.2014 r., I ACa 1278/13, LEX nr 1451723. Fragment powyższego orzeczenia: „W doktrynie przyjmuje się bowiem, że wyraz majątek używany jest w dwóch znaczeniach: węższym, oznaczającym tylko aktywa, czyli prawa majątkowe posiadane przez podmiot, co może być utożsamiane z pojęciem mienia, oraz w znaczeniu szerszym, oznaczającym ogół praw i obowiązków majątkowych podmiotu prawa”.

Literatura

1. B. Bieńkowska, P. Kruszyński C. Kulesza, P. Piszczek, *Wykład prawa karnego procesowego*, Białystok 2013;
2. W. Branicki, T. Kupiec, P. Wolańska-Nowak, *Badanie DNA dla celów sądowych*, Warszawa 2008;
3. D. Czaplicka, I. Sołtyszewski, *Zabezpieczanie śladów biologicznych na potrzeby badań genetycznych i bazy DNA* [w:] *Procesowo-kryminalistyczne czynności dowodowe*, red. M. Lisiecki, M. Zajder, Szczytno 2003;
4. D. Drajewicz, *Przedmiot poręczenia majątkowego*, *Prokuratura i Prawo* 2013, nr 7–8;
5. T. Dudek, *Czy poręczenie majątkowe jest w stanie zabezpieczyć prawidłowy tok postępowania?*, *Prokuratura i Prawo* 2012, nr 9;
6. D. Duwendag, K. Ketterer, W. Kösters, R. Pohl, D. Simmert, *Teoria pieniądza i polityka pieniężna*, Warszawa 1995;
7. J. Dziadul, *Dowód z DNA. Polska kryminalistyka łapie genetyczne tropy*, *Polityka* 2001, nr 8;
8. K. Eichstaedt, *Przedmiot poręczenia majątkowego*, *Przegląd Sądowy* 2008, nr 2;
9. M. Goc, J. Moszczyński G. Piotrowski, *Zastosowanie osiągnięć współczesnej nauki i techniki w policyjnych badaniach kryminalistycznych*, *Problemy Kryminalistyki* 1999, nr 225;
10. W. Gomuła, *Pieniądz gotówkowy i bezgotówkowy w Polsce* [w:] red. H. Żukowska, M. Zukowski, *Obrót bezgotówkowy w Polsce*, Lublin 2013;
11. K. Juszka, *Wpływ mediacji na efektywność instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego*, *Zeszyty Prawnicze* 2015, nr 1;
12. K. Boratyńska [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2016;
13. P. Kalik, *Poręczenie majątkowe w polskim procesie karnym*, Warszawa 2016;
14. J. Karaźniewicz, *Mediacja jako przejaw konsensualizmu w postępowaniu karnym*, *Studia Prawno ustrojowe* 2009, nr 10;
15. M. Keynes, *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*, Warszawa 1956;
16. A. Kołodziejczyk, *List żelazny – kilka uwag w sprawie stosowania tej instytucji*, *Studia Iuridica Lublinensia* 2011, nr 16;
17. A. Mikos-Sitek, P. Zapadka, *Prawo finansów publicznych*, Warszawa 2014;
18. M. Miller, *The Ultimate Guide to bitcoin*, Indianapolis 2014;
19. S. Mishkin, *Ekonomika pieniądza, bankowości i rynków finansowych*, Warszawa 2002;
20. D. Miścicka-Śliwka, *Dowód z badań DNA a inne dowody w procesach o ustalenie ojcostwa*, Warszawa 2000;
21. A. Piotrowska, *Bitcoin a definicja i funkcje pieniądza*, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin–Polonia* 2014, nr 3;
22. J. Przyłuska-Szmitt, *Bitcoin – intrygująca innowacja*, *Bank i Kredyt* 2016, nr 47;
23. A. Sieroń, *Czym jest Bitcoin*, *Wrocław Economic Review* 2013, nr 19(4);
24. G. Skrobotowicz, *Mediacja w zmienionym modelu postępowania karnego. Zagadnienia wybrane*, *Roczniki Nauk Prawnych* 2016, nr 1;
25. G. Sobiecki, *Regulowanie kryptowalut w Polsce i na świecie na przykładzie Bitcoina – status prawny i interpretacja ekonomiczna*, *Problemy Zarządzania* 2015 nr 13;
26. E. Struczyk, *Wydanie listu żelaznego jako rezultat pertraktacji procesowych*, *Zeszyty Prawnicze* 2007, nr 2;
27. T. Tomaszewski, *Problemy dopuszczalności dowodów naukowych w procesie amerykańskim – ciąg dalszy*, *Przegląd Sądowy* 1995, nr 6;
28. J. Wójcikowicz, *Dowód naukowy w procesie sądowym*, Kraków 2000;
29. J. Wójcikowicz, *Temida nad mikroskopem. Judykatura wobec dowodu naukowego 1993–2008*, Toruń 2009.